

Kíméletes fakitermelés alpin technikával

Csepányi Péter

A természetközeli erdőgazdálkodási módszerek bevezetése új kihívásokat jelent napjaink fakitermelési gyakorlatában. Egyre több terepi rendezvény célja a szokásostól eltérő erdőgazdálkodási eljárások bemutatása, és egyre több cikk jelenik meg ezek ismertetéséről a szakajtóban. Rövid cikkemmel szeretném a szálalás, és ahhoz részben hasonló célátmérős gyéritések fakitermelési akadályait elemezni, illetve saját tapasztalataimat közreadni.

A szálalás kétségkívül jóval nehezebb a lomberdőben, mint a fenyvesekben, illetve azokban a lombelegyes fenyvesekben, ahol a szálalóerdő megszületett. A nehézségek gyökerei részben abban is rejlenek, hogy a fenyők koronájának szerkezete sokkal kedvezőbb a szálaláshoz. A fa magasságához, mellmagassági átmérőjéhez viszonyítottan rövidebb ágaik miatt a fenyőknek kisebb a **korona átmérője**, elhanyagolható a **törzsük villásodása**, és a **hajlékonyabb ágaik rugalmassága** csökkenti a fennakadás és a maradó törzsek károsodásának lehetőségét. E három tényező kedvezőtlenebb tulajdonságai a bükköseinkben nehezebbé teszik e módszerek alkalmazását. A célátmérős gyéritések hazai vizsgálata során felmerült egyik legnagyobb probléma az, hogy az átlagosnál vastagabb törzsek kitermelése során a nyomottabb, azonban jó alakú vékonyabb törzsek jelentős károsodást szenvedhetnek. Bár az előhasználatnál jelentősebb jövedelemhez juthat a gazdálkodó a célátmérős gyérités során, azonban később a véghasználatkor meg kell "fizetni" a korábban okozott károkért.

Elgondolkodtató, hogyan lehetne ezeket a problémákat kiküszöbölni. Az Erdőanyai-völgyben dr. Madas László által vezetett szálalóvágásban, az irányított döntés magas szintű alkalmazásával csökkentették a döntési károkat. Több kivágandó törzs koronáját irányították nagy körültekintéssel ugyanarra a helyre.

A Pilisszentkereszti Erdészet területén lévő Mexikó-pusztai Pro Silva Bemutató Területen hasonló nehézségek megoldási lehetőségeivel több év óta kísérletezünk. A képet tovább bonyolítja, hogy a helyenként megjelenő természetes újulat védelmére is ügyelni kell. Néhány külföldi tapasztalat nyomán az elmúlt két évben (2002. és 2003.) a vastagabb, böhönc jellegű, nagy koronával rendelkező törzsek döntését alpin koronadarabolással készítettük elő, azaz döntés előtt a törzsek zavaró, erős koronaágait levágtuk. A tapasztalataim szerint a kivágandó törzsek 10-20%-át kellett ilyen módon legallyazni, amelyek fatérfogata a kitermelendő összes nettó fatérfogat 20-35%-a. Egy törzs előkészítésének időszükséglete 25-35 perc, a közvetlen költsége a jelenlegi árakon nettó 8-10 eFt/db. Az előkészítés az előbbi paraméterek mellett, és az összes kitermelt nettó fatérfogatra vetítve (hiszen az egész állomány védelme érdekében végezzük) körülbelül ezer forinttal drágítja a kitermelés közvetlen költségeit.

Mivel ezeket az átlagban 60 cm mellmagasági átmérőjű törzseket más módon nem lehetett volna kitermelni sérülés nélkül, ezért ezzel a beavatkozással két fontos célt sikerült teljesíteni. Egyrészt időben kitermeltük azokat a törzseket, amelyek értéke a jövőben várhatóan nem fog növekedni. Másrészt a kitermelésük nyomán keletkező szabad növényteret a körülöttük elhelyezkedő a vékonyabb, jó alakú törzsek szabadon kihasználhatják és később jelentős jövedelmet nyújthatnak. Az adott állományban a törzsek sűrűségének csökkenésével az alpin technika alkalmazására később kevesebb igény lesz, hiszen több hely adódik a fadóntésekhez.

Jelenleg az ilyen technikával rendelkező fakitermelő vállalkozók elsősorban lakott területen, illetve üzemek, intézmények területén dolgoznak, ahol lényegesen bonyolultabb feladatokat

kell megoldaniuk. Az is megállapítható, ezen a piacon nincs igazán erős verseny, ezért feltételezhető, hogy ez a költség több hasonló feladat kínálata esetén a verseny élénkülésével még tovább mérsékelhető.

A hagyományostól eltérő erdőművelési módszerek bevezetése során a fakitermelés technológiája sem maradhat változatlan. Nem lehet csak a sematikus véghasználatok (tarvágás és ernyős fokozatos felújítóvágás) egyszerűbb és jóval igénytelenebb megoldásait használni. Részben ennek is köszönhető, hogy a szálalóvágás és a szálalás hazai bevezetése a gyakorlatban még manapság is akadályokba ütközik.

Csépányi Péter

Megjelent:

Erdészeti Lapok CXXXIX. Évf. 12. szám (2004. december) 366. oldal